

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik nr 7

do Protokołu z 3. Posiedzenia

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

dn. 06 czerwca 2025 r. w Warszawie,

Ministerstwo Sprawiedliwości, Aleje Ujazdowskie 11

Uchwała nr 12/2025

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

z dnia 6 czerwca 2025 roku

**w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.
Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2.**

§ 1

Na podstawie §2 ust. 3 Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 marca 2025 w sprawie Powołania Rady do spraw ławników przy Ministrze Sprawiedliwości oraz §2 ust. 3 Regulaminu Pracy Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości Rada uchwala rekomendację nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2:

Stan obecny:

„Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. Ze względu na szczególną zawilgość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.”

Stan rekomendowany (zmiana tylko w § 2):

Art. 28. § 2. Sąd pierwszej instancji orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników w sprawach:

- a) o zbrodnie,
- b) o występki z art. 119 § 1 kk, z art. 173 § 1 i 2 kk, z art. 174 § 1 i 2 kk, z art. 177 § 2 kk, z art. 178a § 4 kk w zw. z art. 178a § 1 kk, z art. 207 k.k., z art. 256 § 1, 1a i 2 kk oraz z art. 257 kk,
- c) o występki, w których pokrzywdzonym czynem zabronionym jest osoba, która w chwili czynu nie ukończyła 18 lat albo osoba najbliższa dla oskarżonego, w rozumieniu art. 115 § 11 kk,

d) jeżeli oskarżonym lub pokrzywdzonym w sprawie jest osoba, która w chwili popełnienia czynu była funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu art. 115 § 13 kk.

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik do Uchwały nr 12/2025: Uzasadnienie

*

Uzasadnienie do Uchwały nr 12/2025
Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
z dnia 6 czerwca 2025 roku
w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.
Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w Uchwale nr 11/2025 rekomendowała nowelizację Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28 poprzez przywrócenie priorytetu zasady kolegialności orzekania oraz przywrócenie realizacji zasady udziału czynnika społecznego w orzekaniu w sprawach karnych w pierwszej instancji przez ponowne wprowadzenie zasady rozpoznawania spraw karnych w pierwszej instancji przez sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników [sędziów społecznych]. Zdaniem Rady to pełne odwrócenie w sprawach karnych deformy wymiaru sprawiedliwości z 2007 roku powinno stanowić stan docelowy budowy obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości.

Biorąc jednak pod uwagę fakt, że budowa obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości może również z wielu powodów stanowić rozłożony na etapy proces Rada w Uchwale nr 12/2025 wskazuje jako alternatywę propozycję pierwszego kroku w tym kierunku w postaci częściowego przywrócenia kognicji ławników w sprawach karnych.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w Uchwale nr 12/2025 rekomenduje nowelizację Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2 poprzez poszerzenie zakresu spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników o następujące grupy występów:

- z art. 119 § 1 kk, art. 256§ 1, 1a i 2 kk, 257 kk,
- z art. 177 § 2 kk, 178a § 4 kk w zw. Z art. 178a § 1 kk, 173 § 1 i 2 kk, 174 § 1 i 2 kk,
- z art. 207 kk
- w których pokrzywdzonym czynem zabronionym jest osoba, która w chwili czynu nie ukończyła 18 lat albo osoba najbliższa dla oskarżonego w rozumieniu art. 115 § 11 kk,

- jeżeli oskarżonym lub pokrzywdzonym w sprawie jest osoba, która w chwili popełnienia czynu była funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu art. 115 § 13 kk.

Aktualnie w postępowaniu karnym w Sądach Rejonowych ławnicy nie orzekają. Przepis art. 28 § 3 k.p.k. przewiduje, że udział ławników jest możliwy, jeżeli Sędzia rozpoznający sprawę tak postanowi, ale w praktyce przepis ten nie jest i nie może być stosowany, skoro nie ma naboru ławników do wydziałów karnych sądów rejonowych.

Rada rekomenduje powrót ławników do orzekania w sądach rejonowych w wybranych kategoriach spraw karnych. Zdaniem Rady sędziowie społeczni mogą odgrywać szczególnie istotną rolę i powinni orzekać w sprawach tzw. „przestępstw z nienawiści”.

Ich udział jest szczególnie wskazany także w sprawach, które wywołują największe emocje społeczne. Do takich spraw należą sprowadzenie katastrofy w ruchu lądowym lub spowodowanie wypadku, w którym pokrzywdzony ponosi ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć.

Sędziowie społeczni powinni być włączani do orzekania, w sprawach o znęcanie się, a także w innych rodzajach występku, gdy pokrzywdzonym jest osoba, która nie ukończyła 18 lat lub osoba najbliższa dla oskarżonego. Ocena relacji pokrzywdzonego i oskarżonego w takiej sytuacji wymaga szczególnego doświadczenia życiowego, a także wrażliwości i znajomości problematyki przemocy w rodzinie, aby ocenić czy bezpośredni ich kontakt w przyszłości nie zagraża bezpieczeństwu osoby pokrzywdzonej. Ma to szczególne znaczenie, gdy wchodzi w grę orzeczenie takich środków karnych, jak nakaz opuszczenia przez skazanego wspólnie zajmowanego lokalu mieszkalnego lub zakaz kontaktowania się skazanego z osobą pokrzywdzoną czy zbliżania się do niej.

Kolejną grupą czynów, która naszym zdaniem powinna podlegać kognicji sędziów społecznych, to te, w których oskarżonym albo pokrzywdzonym jest osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była funkcjonariuszem publicznym. Dopuszczenie do udziału w tych sprawach ławników jest szczególnie istotne z punktu widzenia możliwości kontroli społecznej nad rozliczaniem przez wymiar sprawiedliwości, zwłaszcza przez odpowiedni wymiar kar, z jednej strony sprawców tzw. „przestępstw urzędniczych”, a z drugiej strony, sprawców przestępstw popełnionych na szkodę funkcjonariuszy publicznych, którym przy wykonywaniu czynności służbowych kodeks karny gwarantuje szczególną ochronę. Warto przy tym pamiętać, że z tej szczególnej formy ochrony korzystają nie tylko osoby wymienione w art. 115 par. 13 k.k., lecz również przedstawiciele wielu zawodów medycznych podczas wykonywania swoich obowiązków, jak lekarze, pielęgniarki, ratownicy medyczni.

Podsumowując należy stwierdzić, że powrót do orzekania sędziów społecznych w sprawach karnych w sądach rejonowych jest jedną ze zmian najbardziej oczekiwanych przez społeczeństwo. Przywracając szerszą obecność obywateli w sądach rejonowych taka zmiana przyczyni się do właściwej i pełniejszej realizacji określonej w art. 182 Konstytucji RP zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości i promocji instytucji sędziów społecznych w społeczeństwie. Będzie znaczącym krokiem w budowie obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości.

[oprac. M.N., P.W.J.]